

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี ในระดับประถมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓๐ โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) วิจัยวิธีสัมภาษณ์ครูชั้นประถมศึกษา ๔ ทุกคนที่สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐ คน และทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษา ๔ ซึ่งเรียนจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๐๐ คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic sampling) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์และทดสอบรวมกับอาจารย์ศรีเพ็ญ มากบุญ แห่งวิทยาลัยครูนครสวรรค์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

แบบทดสอบ ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบเองตามเกณฑ์ความเป็นพลเมืองดี จากวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ของ วัลลภ พุ่มพวง จำนวน ๕๕ ข้อ กอนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบทดสอบ โดยทดสอบกับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดสุทัศน์ จำนวน ๓๔ คน และโรงเรียนเทศบาลวัดดวงแข จำนวน ๓๐ คน นำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ .๗๔๕๖ แล้วจึงนำแบบทดสอบนี้ไปใช้กับตัวอย่างประชากร จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) แล้วนำคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้ง ๓๐ โรงเรียน มาทดสอบความแตกต่างแต่ละคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' (The Scheffe' Test for all Possible Comparison) ปรากฏว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนที่ ๓๐ แตกต่างจากโรงเรียนที่ ๑, ๒, ๘, ๑๐, ๑๑ และ ๑๔ รวม ๖ โรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรกถามเกี่ยวกับตัวครูผู้สอน โดยทั่ว

ไป ตอนที่ ๒ ตามเกี่ยวกับวิธีสอนที่ครูใช้ในระดับประถมศึกษาตอนต้น มี ๔ เรื่อง คือ การบรรยาย การใช้แบบเรียน การคิดค้นคว้าหาความรู้ การเรียนจากชาว และเหตุการณ์ประจำวัน การแก้ปัญหา การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน การฝึกทักษะทางสังคม และการวัดผล รวม ๑๐๕ ข้อ กอนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ให้นำไปถามผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อน นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาหาความถี่ของคะแนน (Tally) ว่า ส่วนมากครูใช้วิธีใดบ่อยมาก ปานกลาง เป็นบางครั้งหรือไม่เท่าเลย โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามผลการทดสอบของนักเรียนที่แตกต่างกันและไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. คะแนนความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนที่ ๓๐ แตกต่างจากโรงเรียนที่ ๑, ๒, ๘, ๑๐, ๑๑ และ ๑๔ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๒. ครูที่เป็นตัวอย่างประชากร จำนวน ๒๐ คน ส่วนมากเป็นหญิง ๘๓ คน เป็นครูที่สมรสแล้ว ๘๒ คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๐ - ๓๕ ปี โควุฒิสามีวุฒิมัธยมปีที่ ๒ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มากที่สุด ๔๔ คน ส่วนมากมีวุฒิศู คือ ป. หรือ พ. และ ป.กศ. หรือ พ.กศ. ระยะที่เคยเป็นครูระหว่าง ๒ - ๑๐ ปี มากที่สุด ๑๗ คน ๑ - ๕ ปี ๑๓ คน และเคยสอนวิชาสังคมศึกษามาแล้ว ๑ - ๕ ปี มากที่สุด ๑๘ คน ๒ - ๑๐ ปี รองลงมา ๑๒ คน

๓. วิธีสอนที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดีแล้วทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ระหว่างโรงเรียนที่ ๓๐ กับโรงเรียนที่ ๑, ๒, ๘, ๑๐, ๑๑ และ ๑๔ รวม ๒ โรงเรียน มีวิธีสอนที่แตกต่างกัน และควรนำวิธีของทั้ง ๒ โรงเรียนไปใช้ในการสอนเพื่อปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี คือ

๓.๑ การบรรยาย ครูทั้ง ๒ โรงเรียนใช้วิธีบรรยายบ่อยมาก ถึง ๗ วิธี คือ อธิบายหรือบรรยายให้นักเรียนฟัง อธิบายแล้วตั้งปัญหาถามตอบ อธิบายประกอบภาพ ประกอบการกระทำหรือสาธิต ประกอบหนังสือแบบเรียน อธิบายก่อนแล้วจึง

ให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียน และทำปานกลาง ๒ วิธี คือ ครูให้นักเรียนบรรยาย
ประสบการณ์เดิม เพื่อเสริมบทเรียน และเล่านิทานประกอบเรื่อง แต่โรงเรียนที่ ๓๐
ใช้วิธีบรรยายบ่อยมากเพียง ๓ วิธี คือ อธิบายหรือบรรยายให้นักเรียนฟัง อธิบายประ
กอบหนังสือแบบเรียน อธิบายก่อนแล้วจึงให้นักเรียนอ่านในหนังสือแบบเรียน

๓.๒ การใช้แบบเรียน ครูทั้ง ๒ โรงเรียนใช้แบบเรียนหลายเล่ม
จากหลายสำนักพิมพ์ เลือกเรื่องที่สอนตามความเหมาะสมจากแบบเรียน ให้นักเรียนทุกคน
อ่านหนังสือแบบเรียนในชั้นเรียน และวิธีที่ใชปานกลาง คือ เลือกเรื่องที่สอนเกี่ยวข้องกับ
วิชาอื่น โยงเนื้อเรื่องจากแบบเรียนมาสู่ประสบการณ์ของเด็ก ให้นักเรียนอ่านหนังสือประ
กอบ และอภิปรายข้อความในหนังสือแบบเรียน แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้บ่อยมาก เพียง ๓
วิธีเท่านั้น คือ ครูใช้หนังสือแบบเรียนเล่มเดียว ซึ่งครูไม่ควรใช้วิธีนี้อย่างยิ่ง และเลือก
เรื่องที่สอนตามความเหมาะสมจากแบบเรียน ให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียนในชั้นเรียน

๓.๓ การรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ ครูทั้ง ๒ โรงเรียนใช้บ่อยมาก
คือ ให้นักเรียนแข่งขันตอบปัญหาความรู้รอบตัว แต่งป้ายประกาศเสนอความรู้ใหม่ ๆ และ
วิธีการรายงานอย่างถูกต้อง วิธีที่ ใชปานกลางคือ ให้นักเรียนค้นคว้าทำรายงาน ใ
นักเรียนค้นคว้าในห้องเรียนโดยครูเตรียมหนังสือให้ ฝึกการรวบรวมความรู้และเลือกประ
เด็นที่สำคัญ ให้นักเรียนรายงานผลการค้นคว้า และให้นักเรียนประเมินผลการค้นคว้าซึ่ง
กันและกัน ส่วนโรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเดียวคือ ครูแนะวิธีการรายงานอย่างถูกต้องเท่า
นั้น

๓.๔ การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ครูทั้ง ๒ โรง
เรียนใช้บ่อยมากคือ ให้นักเรียนเห็นตัวอย่างจากคน และเหตุการณ์จากข่าว รู้จักเลือก
ศึกษาข่าวที่สำคัญ รู้จักตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลจากข่าว และวิธีที่ใชปานกลาง คือ รู้จัก
เปรียบเทียบแสดงความคิดเห็นจากข่าวและวิจารณ์ ให้นักเรียนออกมารายงานข่าวหน้าชั้น
ครูโยงเนื้อเรื่องจากข่าวมาสู่บทเรียน และใช้ข่าวประกอบการสอนในชั่วโมง ส่วนโรง
เรียนที่ ๓๐ ใช้เพียง ๒ วิธี ในระดับปานกลางเท่านั้น คือ ให้นักเรียนเห็นตัวอย่าง
จากคนและเหตุการณ์จากข่าว ให้นักเรียนรู้จักตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลจากข่าว

๓.๕ การแก้ปัญหา วิธีนี้ครูทั้ง ๒ กลุ่มใช้แตกต่างกันอย่างมาก ส่วนใหญ่ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่ทำเลยเหมือนกัน ที่แตกต่างกัน คือ ครูทั้ง ๒ โรงเรียนเสนอแนะการแก้ปัญหา และให้นักเรียนตั้งปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ทั้ง ๒ วิธีนี้ทำบ่อยมาก แต่ครูโรงเรียนที่ ๓๐ ทำปานกลาง

๓.๖ การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ครูทั้ง ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้แผนที่ กราฟ สถิติ ภาพต่าง ๆ แผนภูมิสรุปบัตรคำและแถบประโยค วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ แผนป้ายและป้ายประกาศ วิธีที่ใช้ปานกลาง คือ เล่นิทาน ใช้หนังสือพิมพ์และรายสัปดาห์ ไรเอกสาร จุลสาร วารสารต่าง ๆ แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้ระดับปานกลาง ๒ วิธี จาก ๑๓ วิธี เท่านั้นคือ ใช้วิธีเล่นิทาน ใช้แผนที่ แผนที่ กราฟ สถิติ ภาพต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ เอกสาร จุลสาร วารสาร แผนป้าย และป้ายประกาศเท่านั้น

๓.๗ การฝึกทักษะทางสังคม ครูทั้ง ๒ โรงเรียนส่วนมากให้นักเรียนฝึกทักษะและมารยาท ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกการอ่านแผนที่ กราฟ สถิติ วิธีที่ใช้ปานกลางคือ ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี รู้จักวิจารณ์งานของตนเองและผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความกล้าที่จะแสดงออก มีโอกาสเล่น เรียน ทำงานเป็นหมู่ รู้จักเปรียบเทียบผลงาน ฝึกเขียนบันทึกประจำวัน รู้จักแบ่งเวลาครุมอบหมายงานให้รับผิดชอบ และวัดผลงานนั้น ให้นักเรียนวางข้อตกลงเรื่องความประพฤติและช่วยกันวัดผลหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ครูใช้ปานกลาง ๒ วิธีเท่านั้นคือ ฝึกความกล้าแสดงออก ฝึกทักษะมารยาทในสังคม การแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลต่าง ๆ การแบ่งเวลา มีโอกาสเล่น เรียน ทำงานเป็นหมู่ และครุมอบหมายงานให้รับผิดชอบ และวัดผลงานนั้น

๓.๘ การวัดผล ครูทั้ง ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้วิธี ทดสอบ ความรู้เดิมก่อนสอน ทดสอบขณะกำลังสอน ทดสอบแต่ละชั้นของการสอน ทดสอบเมื่อเรียนจบในแต่ละชั่วโมง แต่ละบทเรียน แต่ละหน่วย แต่ละภาคการศึกษา ทดสอบโดยการสนทนาซักถาม ตรวจสอบผลงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีที่ทำปาน

กลางคือ สิ่งเกิดการกระทำ การปรับตัว ความร่วมมือของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน และให้นักเรียนทำข้อทดสอบ แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ส่วนมากใช้วิธีเหล่านี้ปานกลางเหมือนกัน และที่ทำบ่อยมาก คือ ทดสอบเมื่อเรียนจบในแต่ละชั่วโมง แต่ละภาค การศึกษา และทดสอบโดยการสนทนาซักถามเท่านั้น

๔. วิธีสอนที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี แล้วให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับระหว่างโรงเรียนที่ ๓๐ กับ ๒๓ โรงเรียน ดังนั้นจะใช้วิธีสอนวิธีใดก็ได้ แต่ควรนำวิธีเหล่านี้ไปใช้ให้เหมาะสม โดยผลที่แตกต่างและไม่แตกต่างกัน

๔.๑ การบรรยาย วิธีที่ครูใช้เหมือนกัน คือ อธิบายหรือบรรยายให้นักเรียนฟัง อธิบายประกอบหนังสือแบบเรียน อธิบายก่อนแล้วจึงให้นักเรียนอ่านในหนังสือแบบเรียน และครูเล่านิทานประกอบเรื่อง ส่วนวิธีที่ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่ทำเลยเหมือนกันคือ ครูบรรยายแล้วให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นและเชิญวิทยากรมาบรรยาย ส่วนวิธีที่แตกต่างกันคืออธิบาย หรือบรรยายแล้วตั้งปัญหาถามตอบ อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ อธิบายประกอบภาพ ประกอบการกระทำหรือสาริต ให้นักเรียนอ่านในหนังสือแบบเรียนก่อนแล้วอธิบายเพิ่มเติม ให้นักเรียนบรรยายประสบการณ์เดิม เพื่อเสริมบทเรียน

๔.๒ การใช้แบบเรียน วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่างกัน คือ ครูเลือกเรื่องที่สอนตามความเหมาะสมเกี่ยวข้องกับวิชาอื่น พยายามโยงเนื้อเรื่องจากแบบเรียนมาสู่ประสบการณ์ของเด็ก ให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบนอกเหนือแบบเรียน ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากใช้เหมือนกัน และทำบ่อยมากคือ ครูเลือกเรื่องที่สอนตามความเหมาะสมจากแบบเรียน ให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือแบบเรียนในชั้นเรียน นอกนั้นเป็นวิธีที่ครูทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลย เหมือนกันคือ ครูสอนเนื้อเรื่องตามลำดับบทเรียนในหนังสือทำเอกสาร เสริมประสบการณ์ให้นักเรียนอภิปรายขอความในหนังสือแบบเรียน และให้นักเรียนอ่านหนังสือคนควาเพิ่มเติมจากแหล่งวิทยากร

๔.๓ การรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่างกัน คือให้นักเรียนแข่งขันกันตอบปัญหาความรู้รอบตัว ครูแนะวิธีการรายงานอย่างถูกต้องให้

นักเรียนคิดว่าในห้องเรียนโดยครูเตรียมหนังสือให้ แตะบอร์ดเสนอความรู้ใหม่ ๆ ฝึกการ รวบรวมความรู้และประเด็นที่สำคัญ นอกนั้นเป็นวิธีที่ครูส่วนมากทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลย เหมือนกัน คือ ให้นักเรียนหาข้อเท็จจริงในห้องสมุด ให้นักเรียนหาข้อเท็จจริงโดยการสัมภาษณ์ ไปศึกษานอกสถานที่ หาความรู้จากแหล่งวิทยากรในชุมชน หาความรู้โดยการทดลอง ให้ นักเรียนคิดว่าทำรายงาน ฝึกการบันทึกย่อจากหนังสือที่คิดว่า ให้นักเรียนรายงานผลการ ค้นคว้า และประเมินผลซึ่งกันและกัน

๔.๔ การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน วิธีที่ครูส่วนมาก ใช้อย่างแตกต่างกันคือ ให้นักเรียนรู้จักเลือกศึกษาข่าวที่สำคัญ ครูโยงเนื้อเรื่องจากข่าวมาสู่ บทเรียน ใช้น้ำเสียงจากข่าวประกอบการสอนในชั่วโมง ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากใช้เหมือน กัน คือ ให้นักเรียนรู้จักตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลจากข่าว นอกนั้นเป็นวิธีที่ครูทำเป็นบาง ครั้ง หรือไม่ทำเลยเหมือนกัน คือ ให้นักเรียนเปรียบเทียบและแสดงความคิดเห็นจาก ข่าวและวิจารณ์ ให้นักเรียนอธิบายและเหตุการณ์สำคัญจากข่าว ให้ทำสรุปรวบรวมข่าว และเหตุการณ์สำคัญ จัดนิทรรศการโดยรูปภาพและข่าว

๔.๕ การแก้ปัญหา วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่างกัน คือ ครูเสนอ แนะนำการแก้ปัญหา ให้นำปัญหาในชีวิตประจำวันมาให้เด็กคิดวิพากษ์วิจารณ์และหาทางแก้ปัญห าคือ ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากใช้เหมือนกัน คือ ให้นำปัญหามาให้เด็กอภิปรายร่วมกัน ให้นัก เรียนตั้งปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน นอกนั้นเป็นวิธีที่ครูทำเป็นบางครั้ง หรือไม่ทำเลย เหมือนกันคือ ครูสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้เด็กคิดปัญหาที่จะเกิดขึ้น ให้นักเรียนเป็นผู้หยิบ ยกปัญหาจากชีวิตประจำวันมาคิดวิจารณ์และหาทางแก้ปัญห ให้นักเรียนคิดปัญหาที่อาจเกิด ขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนแสดงละครหรือ Role play โดยมีปัญหาให้คิด และ ให้นักเรียนหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๔.๖ การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่าง กันคือ ครูใช้แผนที่ แผนที่ กราฟ สถิติ รูปภาพต่าง ๆ ใช้เพลงประกอบการสอน แผนภูมิสรุป หุ่นจำลอง ของจริง ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากทำเหมือนกันคือ ครูเล่านิทาน ใช้น้ำเสียงพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ประกอบ ใช้น้ำเสียง ป้ายประกาศชนิดต่าง ๆ และ วิธีที่ครูทำเป็นบางครั้ง หรือไม่ทำเลยเหมือนกัน คือ ครูใช้บัตรคำและแถบประโยค ใช้

เอกสาร จุลสาร วารสารต่าง ๆ และกลองภาพชนิดต่าง ๆ

๔.๑) การฝึกทักษะทางสังคม วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่างกันคือ ให้นักเรียนฝึกทักษะและมารยาท ฝึกแสดงความคิดเห็น ฝึกอ่านแผนที่ กราฟ สถิติ ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับผู้อื่น ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นที่ดีที่สุด ให้นักเรียนช่วยกันวางข้อตกลงเรื่องความประพฤติ ช่วยกันวัดผลความประพฤติและหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากใช้เหมือนกันคือ ให้นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก มีโอกาสเล่น เรียน ทำงานเป็นหมู่ รู้จักแบ่งเวลาอย่างถูกต้องและครูมอบหมายงานให้รับผิดชอบในบางครั้ง และวัดผลนั้นๆ นอกนั้นเป็นวิธีที่ครูทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลยเหมือนกันคือ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ให้นักเรียนวิจารณ์งานของตนเองและผู้อื่น ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นที่ดีที่สุด ให้นักเรียนอภิปรายถึงบทบาทของนักเรียนในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน และพลเมืองของชาติ จัดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองและแสดงจริง ให้นักเรียนเปรียบเทียบผลงานระหว่างกลุ่ม ให้นักเรียนทำงานในรูปของคณะกรรมการ ฝึกเขียนบันทึกประจำวัน

๔.๒) การวัดผล วิธีที่ครูส่วนมากใช้แตกต่างกันคือ ทดสอบความรู้ เดิมก่อนสอน ขณะกำลังสอน แต่ละชั้นของการสอน เมื่อจบแต่ละหน่วย ตรวจผลงาน เป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม และให้นักเรียนประเมินผลการเรียนของตนเอง ส่วนวิธีที่ครูส่วนมากทำเหมือนกันคือ ทดสอบเมื่อเรียนจบในแต่ละชั่วโมง แต่ละบทเรียน ทดสอบโดยการสนทนาซักถาม สังเกตการกระทำ การปรับตัว ความร่วมมือของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ให้นักเรียนทำขอทดสอบ และวิธีที่ทำเป็นบางครั้ง หรือไม่ทำเลยเหมือนกัน คือ จดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ตามสมมุติฐานของการวิจัยว่า วิธีสอนของครูย่อมมีผลต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน ปรากฏว่าผลเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ วิธีสอนของโรงเรียนที่ ๓๐ แตกต่างจากวิธีสอนของโรงเรียนที่ ๑, ๒, ๘, ๑๐, ๑๑ และ ๑๔ ดังตารางที่ ๕ - ๑๒ และทำให้ผลการเรียนของนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๒. ครูทั้ง ๒ โรงเรียนที่ใช้วิธีสอนแตกต่างจากโรงเรียนที่ ๓๐ นั้น ส่วนมากได้ใช้วิธีการสอนที่ถูกต้อง ขอบมาก และปานกลาง มากกว่าโรงเรียนที่ ๓๐ จึงทำให้นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ จนเกิดเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีได้กว่า ดังนั้นวิธีสอนหลาย ๆ วิธีที่มุ่งให้เกิดความคิดรวบยอดและทำเสมอ ๆ จะได้ผลดีกว่าใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือแบบเน้นเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ ๒

๓. ถึงแม้ว่าวิธีสอนของ ๒ โรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนที่ ๓๐ และทำให้ผลการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ก็ตาม แต่ผลคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้ง ๒ โรงเรียน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเพียง ๓๓.๕๘๕ เท่านั้น ซึ่งไม่สูงจากคะแนนเฉลี่ยรวม ๒๕.๖๐๓ มากนัก อาจเป็นเพราะครูใช้วิธีสอนบางวิธีน้อยเกินไป คือ

๓.๑ ครูส่วนมากใช้วิธีสอนโดยการแก้ปัญหาอันน้อยมาก และ เป็นวิธีที่สำคัญที่เตรียมตัวเด็กใหม่ทักษะในการแก้ปัญหา ที่จะนำเอาไปใช้ได้ ในสังคม เพราะโรงเรียนต้องเตรียมตัวเด็กออกไปเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ความที่ชุมชนต้องการ ดังนั้นครูควรจะเน้นวิธีนี้ให้มาก ซึ่งก็เป็นไปตามการค้นคว้าของ William Tamburrino ที่ว่า " การเรียนจากหนังสือ อย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการฝึกความรับผิดชอบ จัดตั้งห้องทดลองในห้องเรียนโดยนำเอาแหล่งวิทยากรในชุมชนเข้ามาและโรงเรียนไม่ควรตัดขาดจากสังคม" ดังนั้น ครูควรนำปัญหาต่างๆมาให้เด็กช่วยกันคิดอภิปราย และฝึกการแก้ปัญหาบาง วิธีนี้ควร

จะทำให้มากเพราะ เป็นวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนออกไปอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓.๒ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โรงเรียนส่วนมากไม่มีห้องสมุด บางโรงเรียนแม้แต่ไม่เปิดบริการ และมีหนังสือน้อยเกินไป ไม่เพียงพอในการส่งเสริม การค้นคว้า และแหล่งวิทยาการในชุมชนน้อย นักเรียนจึงไม่มีโอกาสค้นคว้าจากห้อง สมุดและจากแหล่งวิทยาการซึ่งจะมีผลถึงการฝึกอบรมความรู้ การบันทึกย่อ การค้น คว้า การทำบรรณานุกรม การรายงานการค้นคว้าเป็นต้น ผลการวิจัยนี้ ตรงกับราย งานการวิจัยของ William B. Fink และคณะ ได้ทำการวิจัยการสอนสังคม ศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ กล่าวว่า " การสอนสังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยังต้อง การห้องสมุดเพื่อเป็นที่ค้นคว้าหนังสือและวัสดุประกอบการเรียนการสอน " ^๒ ดังนั้นครูใหญ่ ควรพยายามจัดตั้งห้องสมุด หรือห้องหนังสือเพื่อให้เป็นแหล่งการค้นคว้า โดยเฉพาะหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ เอกสาร จุลสาร วารสารต่าง ๆ หรือถ้าไม่สะดวกในการจัดตั้ง ครูควรจัดหาหนังสือต่าง ๆ มาให้นักเรียน ได้อ่านในห้องเรียน โดยอาจจัดเป็นมุมหนังสือ นอกจากนั้นครูควรแต่งบอร์ดเสนอความรู้ ใหม่ ๆ เป็นประจำ จัดทำเอกสารเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมความรู้ของนักเรียน

๓.๓ การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ส่วนมากครูใช้อุปกรณ์การสอน แต่ทำไม่บ่อยนัก เพราะโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์ให้ ครูต้องทำและจัดหาเองทุกครั้ง จาก การวิจัยพบว่าโรงเรียนทั้ง ๒ โรงเรียนใช้อุปกรณ์การสอนมากกว่าโรงเรียนที่ ๓๐ มาก ปัญหาเรื่องอุปกรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ Donald Lee Schilson ^๓

^๒

William B. Fink, and the others, "Social Studies in Luzon Public Schools, " The Education Quarterly 10(June, 1962), pp.46-55.

^๓ Donald Lee Schilson, " Problem of Beginning Teachers in Teaching Elementary Social Studies, " Dissertation Abstracts 23(November, 1962), p 2561.

ไต่ถามครูใหม่ถึงปัญหาการสอนสังคมศึกษา ปัญหาที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ แบบเรียนไม่พอกับเด็กทุกคน ขาดอุปกรณ์ที่น่าสนใจ ขาดประมวลการสอน ขาดฟิล์มภาพนิ่ง โทรทัศน์ วัสดุสำหรับทำโครงการต่าง ๆ ขาดแผนที่ ลูกโลก ภาพต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้นในการใช้อุปกรณ์การสอนนี้ ครูใหญ่และครูทุกคนควรไตร่ตรองร่วมกันจัดหา อาจแบ่งงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับทำอุปกรณ์ หรืออาจให้นักเรียนช่วยกันจัดหา หรือทำขึ้นเองอย่างง่าย ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น แต่เป็นที่น่ายินดี คือทุกโรงเรียนมีแผนที่ และนำมาใช้ประกอบการสอน แม้จะไม่มากนักก็ตาม ส่วนวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ ใช้น้อยมาก เพราะครูต้องจัดหาเอง

๓.๔. การฝึกทักษะทางสังคม ครูส่วนมากใช้วิธีนี้ในระดับปานกลาง ซึ่งควรจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกมากกว่านี้ เพราะเป็นวิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี นักเรียนต้องมีทักษะที่ถูกต้อง เพื่อนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะเรื่องการแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น การแสดงออก การทำงานร่วมกัน รู้จักเปรียบเทียบผลงาน มีความรับผิดชอบเป็นต้น ดังที่ Jarolimek กล่าววา " การสอนเรื่องความเป็นพลเมืองคั้นั้น เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กในโรงเรียน การสอนมิใช่แต่เฉพาะในวิชาสังคมศึกษาเท่านั้น วิชาอื่น ๆ ก็ต้องสอนด้วย ครูต้องรู้จักวิธีการจัดกิจกรรมที่จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมทดลองใหม่ ความรับผิดชอบ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน "

๓.๕ เรื่องการบรรยาย และการใช้แบบเรียน ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีเหล่านี้มาก เช่นใช้แบบเรียนหลายเล่มจากหลายสำนักพิมพ์ เลือกเรื่องที่สอนตามความเหมาะสมจากแบบเรียน ให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือแบบเรียนในชั้นเรียน ซึ่งตรงกับการวิจัยของไฉยาร์ตัน เปี่ยมเพิ่มพูน แต่การสอนควยวิธีนี้เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

John Jarolimek, Social Studies in Elementary School (New York : Macmillan Company, 1967), p.17.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

๑. ครูควรลองนำวิธีที่ได้ผลจากการวิจัยไปใช้ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ให้เหมาะสม และพยายามค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่จะใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี ครูควรศึกษาหาความรู้จากหนังสือ วารสาร การวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเข้าร่วมการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ

๒. เกี่ยวกับวิธีสอน ควรเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะการแก้ปัญหา การรู้จักคิดค้นหาความรู้ การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน การฝึกทักษะทางสังคม ควรให้นักเรียนได้เข้ามาจับบทบาทและได้ฝึกปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อเตรียมเด็กให้ออกไปเป็นพลเมืองดีในภายหน้า

๓. การใช้อุปกรณ์ ควรใช้ประกอบให้มากขึ้น โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน ราชสัปดาห์ เอกสาร วารสาร จุลสารต่าง ๆ

๔. ครูใหญ่และผู้บริหารควรส่งเสริมร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกความรับผิดชอบ ฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกประชาธิปไตย เป็นต้น โดยจัดตั้งเป็นชุมนุมหรือคณะกรรมการ เช่น กรรมการรักษาความสะอาด กรรมการรักษาความปลอดภัย กรรมการนักเรียน เป็นต้น

๕. ควรส่งเสริมให้นักเรียนรักการค้นคว้า รักการอ่านให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะให้รู้จักค้นหาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ในชุมชน เช่น จัดห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน สัมภาษณ์จากผู้รู้ และพาไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริงของสังคม

๖. ควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการให้การอบรมสั่งสอน ฝึกทักษะต่าง ๆ รวมทั้งให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องแก่นักเรียน

ขอแนะนำสำหรับผู้บริหาร

๑. ควรจัดคู่มือครูเพื่อแนะนำถึงวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี และปรับปรุงเนื้อหาวิชา แบบเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ของประเทศ

๒. ปรับปรุงการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการสอนสังคมศึกษาเกี่ยวกับการพลเมืองดี ผู้นิเทศควรมีความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปนิเทศได้ทุกโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบท ต้องการผู้นิเทศอย่างมาก

๓. ควรจัดการอบรมครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับการสอนเรื่องการเป็นพลเมืองดีให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติจริง ให้มากขึ้นและมีการติดตามผลประเมินผลด้วย

๔. ควรจัดตั้งห้องสมุด หรือห้องหนังสือ ถ้าไม่สะดวกอาจจัดเป็นมุมหนังสือไว้ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน การคนควา

ขอเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองและอื่น ๆ

๑. ควรอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้มีคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองดี เช่น ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกการแก้ปัญหา ฝึกทักษะทางสังคม เป็นต้น

๒. ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

๓. ควรส่งเสริมให้เด็กรักการคนควาหาความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน และควรเลือกหนังสือที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี

๔. สถาบันต่าง ๆ เช่น วัค สื่อมวลชน ชุมชน และสังคม ใ้มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดี

ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

๑. ควรวิจัยถึงวิธีสอนที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนอื่น ๆ บาง แห่งในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนในต่างจังหวัด

๒. ควรได้วิจัยถึงการประพฤติกการปฏิบัติจริงของนักเรียนควย ว่าทำได้มากน้อยเพียงใด

๓. ควรได้มีการสังเกตวิธีสอนของครู ตามความเป็นจริงว่าครูส่วนมากใช้วิธีสอนแบบใด จึงทำให้นักเรียนได้รับความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดีได้ดีที่สุด

ขอสังเกตจากผลการวิจัย

๑. ครูควรมีความคิดรวบยอดและทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเป็นพลเมืองดี และสามารถถ่ายทอดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

๒. ถึงแม้ว่าวิธีสอนที่ดี เป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนก็ตาม แต่เนื้อหาวิชาที่มีส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องควย